

VÄHÄINEN ON SUURIN

Saarna itsenäisyyspäivänä Helsingin tuomiokirkossa 2019

Matt. 20:25-28

Simo Peura

Joka tahtoo tulla suureksi, se olkoon toisten palvelija; joka tahtoo tulla ensimmäiseksi, olkoon toisten orja. – Varsin suoraa puhetta Jeesukselta oppilaille. Miksi Nasaretilainen otti kantaa siihen, kuka olisi suurin hänen oppilaidensa joukossa? Vastaus paljastuu edeltävistä raamatunjakeista.

Tapahtumat alkoivat edetä, kun kahden oppilaan, Jaakobin ja Johanneksen, äiti vaati pojilleen erityiskohtelua. Hän pyysi Jeesusta lupaamaan, että tämän tulevassa valtakunnassa pojat saisivat istua valtiaan oikealla ja vasemmalla puolella. Valta ja kunniasijat houkuttelivat puoleensa. Jeesus torjui pyynnön. Hän totesi, että nuo paikat kuuluisivat niille, joille ne oli tarkoitettu. Kenelle, se jää aikanaan nähtäväksi.

Kun muut oppilaat kuulivat asiasta, he suuttuivat veljeksille. Reaktio oli ymmärrettävä. Se kuitenkin osoitti, että myös toiset oppilaat olivat kiinnostuneet ensimmäisistä paikoista. Tästä syystä Jeesus teki oppilailleen selväksi: ”joka tahtoo tulla teidän joukossanne ensimmäiseksi, se olkoon toisten orja”. - Tuon ajan tasa-arvopuhetta, eikö totta. Mutta mitä orjuuteen verrattava palveleminen tarkoittaa?

Talvisodan taakka

Talvisodan alkamisesta on kulunut 80 vuotta. Sota mullisti ihmisten elämän ja antoi sille uuden ennakoimattoman suunnan. Risto Ryti ryhtyi pääministerin tehtävään vastentahtoisesti. Väinö Tanner suostutteli ystäväänsä lupautumalla itse ulkoministeriksi. Myöhemmin Ryti on kertonut tilanteestaan näin: ”Oli kuin olisin seissyt yksin sortuvassa talossa yrittäen paljain käsin estää seiniä luhistumasta.” Rauhallisuudellaan hän kuitenkin tartutti tyyneyden toisiin. Vielä sotien jälkeen Ryti ja Tanner joutuivat oikeuden edessä kantamaan vastuun taakkaa.

Presidentti Kyösti Kallio joutui talvisodan kurimukseen puolittain toipilaana. Kun kansallinen katastrofi oli uhannut edellisen kerran loppuvuonna 1917, Kallio kirjoitti vaimolleen: ”Hädässä olen aina ollut voimakkain päätöksissäni”. Niinpä talvisodan pakon edessä löytyi tarmo ja päättäväisyys. Tehtävän hoitaminen maksoi hänelle terveyden menettämisen ja johti kuolemaan.

Marsalkka Mannerheim oli juuri jättänyt eronpyyntönsä puolustusvoimien johdosta. Kun pommitukset alkoivat, hän ilmoittautui palvelukseen ja otti vastaan ylipäällikkyuden. Velvollisuus kutsui.

Samankaltaista velvollisuudentuntoa ja omasta tinkimistä kysyttiin kaikilta suomalaisilta. Oli suostuttava siihen, että omat tulevaisuudensuunnitelmat murenivat. Oli venyttävä ja jaksettava. Ja monen kohdalla isänmaan palveleminen merkitsi henkilökohtaista uhrautumista. Nämä kertomukset on nyt painettava mieliin, kun tapahtumien silminnäkiäjät ja kokijat on pian saatettu haudan lepoon.

Talvisodan tarinoissa minua puhuttelee havainto, että sodan syttyessä kukaan ei ollut täysin valmis tehtävään, joka hänelle tuli – eivät edes johtajamme. Silti he tunsivat vastuunsa ja tarttuivat toimeen. Samoin toimivat monet muut suomalaiset. He tekivät parhaansa, vaikka olivat valmistautumattomia, puolikuntoisia tai vastahakoisia.

Lasten oikeudet

Raamatussa on toinenkin kohta, jossa Jeesus puuttuu oppilaiden kinasteluun siitä, kuka heistä on suurin. Mestari otti vierelleen lapsen ja sanoi: ”Joka minun nimessäni ottaa luokseen tämän lapsen, se ottaa luokseen minut... Se teistä, joka on kaikkein pienin, on todella suuri” (Lk. 9:48).

Palvelemisen ja lasten vastaanottamisen välillä on merkillinen samankaltaisuus: toisten palvelija ja lapsi ovat suurimmat. Tämä tarkoittaa, että Jeesus käänsi ylösalaisin niin oman aikansa kuin meidänkin aikamme inhimilliset arvostukset ja arvoasetelmat.

Lasten asema on tänään huomattavasti parempi kuin Jeesuksen aikana. Silti edelleen on paljon tekemistä lasten ja nuorten hyväksi. On kulunut hämmentävän vähän aikaa, vasta 30 vuotta siitä, kun YK:n lasten oikeuksien sopimus hyväksyttiin. Allekirjoittajavaltiot, Suomi mukaan lukien, tunnustavat, että ”lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä”. Olennainen on sanottu jämäkästi ja kauniisti.

Jotta toivo ei katoaisi

Sopimuksesta huolimatta tiedämme, että lapsen oikeudet jäävät liian usein toteutumatta. Myös meillä Suomessa lapsia kohdellaan huonosti, kiusaaminen on edelleen todellisuutta, sosiaalinen media repii rikki, vanhemmilla ei ole lapsille ja nuorille tarpeeksi aikaa, ja liian moni nuori jää ammatillisen koulutuksen, työelämän ja lopulta yhteisen hyvinvoinnin ulkopuolelle. Lasten ja nuorten tulevaisuuden yllä on monenlaisia varjoja.

Vastausten löytäminen näihin epäkohtiin on poliittisten päättäjien harteilla. Mutta ei kuitenkaan vain heidän taakkansa. Meistä itse kunkin asenne on tärkeä: vähäisen tulee olla suurin ja erityisesti häntä on palveltava, jopa itsensä unohtaen. UNICEFin entinen pääsihteeri James Grant on todennut osuvasti: ”Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus.” Samaa teroitti lastemme isoäiti, kun hän sanoi arkiseen tapaansa: ”en minä ole teistä aikuisista niin kiinnostunut, kunhan vain hoidatte lapset hyvin”.

Tänään on huolehdittava tarkasti siitä, että lasten ja nuorten tulevaisuuden usko säilyy. Huolipuheen sijasta on rohkaistava toivoon ja sanottava, että suuriakin maailman ongelmia voidaan yhdessä ratkoa. Ilmastomuutosta voidaan vielä hillitä; tämä maailma ja tämä maa on edelleen kaunis ja elämisen arvoinen; viha ei ole vastaus muutoksen tuomaan epävarmuuteen; äidin ja isän kutsumus on suuri elämän rikkaus; ja toisen palveleminen ja auttaminen kantaa. Näissä asioissa tekemme ja esimerkkimme puhuvat selvimmin ja vahvistavat lasten ja nuorten uskoa tulevaan.

Kristuksen esimerkki

”Joka teidän joukossanne tahtoo tulla suureksi, se olkoon toisten palvelija”. Aavistamme, että tähän elämänohjeeseen sisältyy vastaansanomaton viisaus. Yhden olennaisen näkökulman olemme kuitenkin sivuuttaneet. Kun Jeesus totesi, että toisten palvelija ja toisten orja olisi suurin ja ensimmäinen, hän esitti kannalleen myös perustelun. Se kuuluu näin: ”Ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi kaikkien puolesta”.

Näillä sanoilla Jeesus kiteytti oman kutsumuksensa ja ennakoi edessä olevaa kuolemaa ristillä. Hänen tehtävänsä oli palvella ihmistä ja koko luomakuntaa loppuun asti. Oli kyse Jumalan uhrautuvasta rakkaudesta, jolla hän tavoitteli kaikkien luomiensa olentojen hyvää. Siinä on jotain suurta ja ainutkertaista, kun antaa henkensä toisten puolesta. Kristillisessä perinteessä kutsumme tätä armoksi.

Armoa tarvitaan, koska ihmisinä emme kykene vastaavaan kuin Jeesus. Vaikka noudattaisimme kuinka hyvin Jeesuksen esimerkkiä, kenestäkään meistä ei yksinään ole maailman pelastajaksi. Jeesuksen vastaus oppilaiden pyyntöön kuitenkin osoittaa, että vähäisillä on suuri merkitys. Vaikka tuntisi itsensä kuinka väsyneeksi, valmistautumattomaksi ja jopa vastahakoiseksi, ratkaisevaa on, että me palvelemme toisiamme. Silloin vähäisestä tulee huomaamatta suuri. Amen.